

rusade – utan att först fråga efter orsaken till att Nils gripit drängen – mot rättaren. Denne blev nu så intensivt påpucklad, att ena armen och två revben knäcktes! Domen häröver blev, att husbonden, Per, för sig och sin



dräng skulle böta 64 mark att dela mellan kungen och staden. Vidare skulle han bekväma sig till förlikning med rättare Nils. Vad denna kom att innehålla, vet vi inte. Men den måste ha innefattat ersättning för barberarvård, sveda, värk och den fördröjda resan. Så billigt lär det alltså inte ha blivit. Matsäckspaketet kunde således ha anskaffats på ett billigare sätt.

Gott om Skällsord

Uppfinningsrikedomen, då det gäller skällsord, var i äldre tider betydligt större än i våra dagar. Låt oss lyssna på ett par exempel från 1580.

Mastermannen (= bödeln) Bertil, beskyllde offentlig Jon Brynielsson för att vara en "surå!" Motivet var uppenbarligen, att Jon suttit i en nämnd, som fällt dom över Bertil – enligt dennes åsikt en orättvis sådan. Dessutom beskyllde han Jon för att utan lag och dom ha "bragt mången ärlig man om livet".

Jon Brynielsson blev inte svaret skyldig: "Här är (= finns) icke ett ärligt hus i Söderköping". Bertils replik blev: Du är en "spyttelsk hund" (= en spetalsk hund).

Levande begravnad för stöld

Hos "Danska Johanna" i Söderköping bodde på sommaren 1575 en Bertil Månssons hustru Karin. Där stal hon 150 mark gammalt mynt. För 10 av dessa mark köpte hon hos handelsmannen Lylof Skult sex alnar kläde. Detta ville hon sända till Stockholm för avyttring med Bertil Månsson. Själ



ville hon emellertid inte besöka denne utan sände en Jöns Borres dotter. Ovetande om sättet för åkomst förde Bertil så tyget till Stockholm. Transaktionen avslöjades emellertid och Karin, hette det i rättens utslag den 30 augusti 1575, "blev sagd från livet och kvick (= levande nedgrävd) i jord för samma tjuveri".

Ringkarlar protesterar mot dålig lön i dyrtid

St Laurentii församling höll på 1700-talet fyra ringkarlar i tjänst, två för ringning i stora, två för ringning i lilla klockan. Längre hade karlarna åtnjutit en årslön om 10 respektive 5 daler vardera.

Men den svåra dyrtid, som bröt ut i 1760-talets början, gjorde det nödvändigt med en löneförhöjning, eftersom det blivit omöjligt att existera på en så usel lön som ringkarlarnas. Sockenstämman beslöt följaktligen den 30 november 1762 att höja lönen till 15 respektive 24 daler. Den höga lönen skulle börja betalas från och med ingången av 1762, retroaktivt således.

Samtidigt beslöt stämman enhälligt, att ringkarlarna för varje likringning skulle få tillgodoräkna sig 6 öre kopparmynt att dela sig emellan. Pockade ringkarlarna på högre ersättning eller traktering i sorgehusen, skulle de ställas till svars härför.

Sedan en av ringkarlarna vid storklockan klagat över att denna gick trögt, bestämdes, att den nu följande dag skulle besiktigas och provas av en tre-mannadelegation, utsedd av sockenstämman. I provringningen skulle ringkarlarna deltaga. För att de goda stadsborna inte skulle tro, att elden brutit lös eller att krig kommit över dem, beordrades ringkarlarna att i förväg in-formera stadsborna om vad som väntade.

Vid provringningen gungade klockstapeln så betänkligt, att man beslöt förstärka den nästkommande år.

Ett villkor för den kraftiga löneförhöjningen till ringkarlarna var, att dessa också skulle svara för nattvakt i stadstornet (på rådhuset). I längden blev den uppgiften emellertid alltför betungande. Inför sockenstämman den 2 april 1765 hade de därför hos vice pastor, magister Samuelsson, begärt att helt få slippa sina tjänster, om de icke vann befrielse från nattvaktsbesväret. När saken androgs vid stämman, protesterade församlingen under hänvisning till den kraftiga löneförhöjning, som nyligen medgivits.

Ringkarlarna inkallades och förhölls sina plikter. Därefter förklarade en av dem, Jonas Andersson, att han var nöjd med sin tjänst. De fem övriga begärde entledigande.

Sedan de lämnat sakristian, där sammanträdet som vanligt hölls, framhöll församlingen, att karlarna världslösades med klockorna genom att gå ifrån dem, innan de stannat. Härav kunde lätt en olycka hända. Därför beslöt:

1) Eftersom ringkarlstjänsterna är kombinationstjänster, måste ringkarlarna vända sig till magistraten, som har hand om nattvakten, och låte den få deras avskedsansökningar.

2) Inntill dess att avsked bifallit, skall karlarna sköta ringningen på ett försvarligt sätt.

Falskmyntning

Den 27 april 1592 släpptes en Måns Mickelsson mot stark borgen ur stadens häkte, dess "gömma". Vad hade fört honom dit? Jo, Fallentin bårskärare (= skägghäppare) hade utanför hans port hittat en omyntad klippning (= fyrkantig, opräglad kopparplåt). Låtet senare hade stadens kämmärer (= uppboörsmän) på "Korsbacken" (=Gilleskullen) hittat en stålstämpel, med vilken man kunde prägla mynt av klippningarna.

Christoffer snidare vidgick, att han åt Måns 1591 tillverkat två sådana stämplat, som icke tillverkats på 110 år. Dessa var dessutom alldeles utslitna. Christoffer ville inte viddänas dem.

Måns i sin tur påstod, att han ingenting visste om någon stämpelbeställning.

Målet uppsköts, eftersom påstående stod mot påstående och inga vittnen fanns.

Falskmyntning var vid denna tid en riskfylld sysselsättning. Den kunde medföra dödsstraff. Under rättegången markerades också detta förhållande. Den fördes nämligen inför en speciellt tillsatt nämnd av typ, som förekom endast i mål, där dödsstraff var den sannolika utgången.

Tjuvfingrar i öltunnorna

Dori mjölnerska vid Narebro hade 1597 spritt ryktet, att Påvel skomakares hustru Margareta gått till galgen vid Skönberga och där plockat åt sig "juvafingrar". Dessa hängde hon i öltunnor, ur vilka hon sålde öl.

Clemet Perssons hustru Karin berättade, att Dori sagt sig skola hugga yxan i en mästare Påvels dräng, vilken hon kallade för "en skälm". Hustru Margareta hade stått intill porten och hört detta yttrande. Hon sade då åt Dori: "I skämmen Eder". Dori svarade: Jag haver intet behov av att skämma mig. Jag plägar inte gå i galgen och "taga juvahannd att hänga i ölkaret".

Ytterligare ett par vittnen hade hört det samma, ett av dessa med tillägget: ... som du ... till Dori yttrade.

Saken förliktes till sist. Nämnas bör, att allsköns magiska föreställningar knöts till likdelar efter avrättade personer.

Oklar gräns mellan St Laurentii och Drothems församlingar

Den 16 december 1685 hade samtliga präster – således också skolans lärare – i St Laurentii och Drothems församlingar överläggningar om rätt gränsdragning socknarna emellan. Prosten Christophori Kristoffersson framhöll:

Ingen inom stadens (tull)staket bör tillhöra Drottens (= Drothem). Nils klosternjörare (vid Hospitalskvarnen) bor innanför staketet. Lika fullt lät han förra söndagen hålla brudlysning i Drottens kyrka för sin dotter!

Nu överenskom, att Nils i fortsättningen skulle anses tillhöra stadsförsamlingen, trots att hans arbetsplats låg utanför staden. Detsamma skulle gälla alla, som inte har "klosterbröd", varmed avsågs sådana, som icke stadigvarande bodde i hospitalet, endast mottog understöd därifrån.

Beträffande "hospitalspersoner", som är "äkta folk" (= gifta) överenskom, att ifall endast den ene åtnjöt "hospitalsbröd", skulle båda anses tillhöra hospitalskyrkan. I denna skulle de tillsammans gå till, nattvarden. När den av makarna avled, som åt "de fattigas bröd", skulle den efterlevande tillhöra stadsförsamlingen, "eller han/hon icke är inne på hospitalsrummet". Om båda är sjuka, eller när de i övrigt behöver, skall de bli "behugnade" (= tröstade) av pastor i Drottens.

Försumlig soldat sålde häst och vapen

Under fälttåget i Estland 1591 hade Hans Helgesson utrustat en utskrivnen ryttare med både häst och tyg (= vapen). När Christoffer smed – så var ryttarens namn – deltog i striderna vid Narva, lät han alltsammans försvinna genom "försummelse och oaksamhet". Uppenbarligen var han ingen god soldat.

Vid process om förlusten den 15 juli 1591 påstod Christoffer, att han hos en Marcus Hindersson i Narva i en källare deponerat sin utrustning. Hästen hade han sålt till en landsknekt för 6 mark. Inför borgmästare och råd i Söderköping lovade han emellertid att till nästkommande Mikaelis (månadsskiftet september/oktober) ha skaffat igen alltsammans.

Djakne slagen

En av skolans djaknar blev en dag – till synes utan anledning – med en yxhammare illa misshandlad av en Östen Persson. Denne hade utan vederbörligt tillstånd av borgmästare och råd sålt fyra fat öl, vadan han pålagts 12 mark i böter, 3 per fat. Om detta hade djäknen skvallrat. Därav överfallet. Misshandelsmålet kom aldrig att slutbehandlas av rätten, säkerligen ett tecken på att förlikning frivilligt ingått mellan Östen och den misshandlade ynglingens målsman. Förmodligen hade denna åstadkommit genom Hans skolmästares (= rektor) förmedling.

Skällsord mot djakne

Samma dag som ovanstående mål var före i rätten anklagade en annan djakne, Hans Hindersson, en Jöns Larsson för skällsord. Inför rätta och risken för böter tog emellertid Jöns tillbaka sina äreröriga yttranden och bad dessutom om ursäkt. Därmed undgick han för denna gång böterna. Men, meddelade domstolen, om han kom tillbaka i liknande mål, skulle "saken stå öppen", d v s böter utdömas också i det tidigare målet.

Däremot falldes vår Jöns till 3 marks böter för att han under rättegången "tyktat" Hans, med andra ord fallit honom i målet, medan han hade ordet.



gångstider satte in. Brödlödan måste intjänas, även om det gjordes med hjälp av ett byrke.

Dödsdömd för lammstöld

Den 1 augusti 1572 dömdes av borgmästare och råd i Söderköping en kvinna vid namn Margit "i sakristian". Hur hon fått sitt tillnamn, är okänt. Allt nog, hon hade bett en annan kvinna att bege sig till Venneberga för att där stjäl ett lamm. Vad Margit visste, fanns där ingen hund, som vaktade fären, varför det borde vara ganska lätt att ouppläckt fånga in ett lamm. Medan stöldräden genomfördes, skulle Margit vakta den andra kvinnans barn. Kuppen lyckades. Kvinnan återvände till staden med ett lamm, vilket Margit genast slaktade och sålde i styckad form.

Men skvallret gick om huru Margit bekommit köttet. Vid förhör inför rådsturätten bekände hon "godvilligt". Resultatet härav noterades lakoniskt i rättsens protokoll: "Vart dömd under svärdet och (av)rättades den . . . augusti". Avrättningsdatum blev aldrig ifyllt, vilket måhända antyder, att domen aldrig verkställdes.

Den andra kvinnan blev aldrig lagförd för sin medverkan – förmodligen därför att hon rymt från staden, när hon förstod, att brottet var på väg att klaras upp.

Utrikeshandel med konsekvenser

Nils Månsson Natt och Dag till (Bjärka-)Säby brukade driva sina utrikesaffärer via Söderköping. Normalt använde han såsom skeppare vid utrikes seglatser söderköpingsborgaren Per Classon. På senhösten 1585 hade Per emellertid fått förhinder, när budet kom från herr Nils om en ny sjötur. Han underrättade sin uppdragsgivare därom och rekommenderade såsom sin ersättare en annan söderköpingskeppare, Torsten.



Förlisning

Skeppet under dennes befäl förliste emellertid i en höststorm, invid Gotland. Her Nils väckte då åtal mot den ordinarie skepparen och begärde skadestånd av denne. Men Per kunde inför rätta bevisa, dels att hans uppdragsgivare godkände den föreslagna vikarien, dels att vikarien av honom fått erforderliga instruktioner rörande besättningens avlöning, om frakts storlek samt om uppköp i främmande hamn.

Under sådana förhållanden kunde rådsturätten i staden inte fälla Per Classon till ansvar. Däremot uppmanades han att förlika sig med herren till (Bjärka-)Säby. Vad den vikarierande skepparen beträffade, ansågs denne icke i sådan grad vållande till olyckan att han kunde åläggas ersätta det förlista skeppet.

Påminnelse om väg- och brounderhåll

Vid allmän rådstuga den 22 mars 1586 blev stadens menighet "förhållen och hårdeligen förmant" att ordentligt sköta underhållet av broar och vägar. För den händelsearets insatser på detta område ej var klara till Valborg (1 maj), väntade 40 marks böter.

Anledningen till att borgmästare och råd denna gång anslog en extra hård ton vid sin årliga påminnelse var, att kung Johan III väntades på besök framemot våren. För att understryka allvaret i sin förmaning bötfällde rådsturätten nu alla, som utan giltig orsak uteblivit från den allmänna rådstugan. Totalt rörde det sig om 11 personer. Böterna sattes till tre mark per person. En ny påminnelse ansågs nödvändig och gavs den 9 april.

Misslyckat försök till smuggling

Den lübske skepparen Hans Graff hade 1612 åt handelsmannen Björn Björnsson fört in två packar kläde. På Björns inrådan hade skepparen sökt undandraga dessa tullens uppmärksamhet – utan att uppsåtet lyckades.

Anledningen till detta smugglingsförsök var, att Björn och hans hustru var angelägna att vid kommande skattjämkning i staden få så lågt "öretal" som möjligt – och därmed lägsta möjliga skatt. Ett sätt var då att på pappe-ret så att säga krympa sin rörelses omfattning.

Efter att vid flera rättegångstillfällen ha förhörts av rättsens ordförande, borgmästaren Evert Holm, blev skepparen så irriterad, att han "spotskade" denne med ironiska infall.

Redan dagen efter senaste rättegångsdagen avtalade han och tullnären Göstaf Nilsson om en kompromiss: Om Björn till nästkommande kyndelsmäsas gav honom 250 svenska daler, skulle samtliga mellan dem ouppklara-de tullmål anses vara förlorkta. Tre framstående söderköpingsborgare "gick i löfte" för betalningen.

Nya borgare på Björkskär

Den 4 november 1668 utfärdade pastorn i Tryserum, Olaus Vigius, intyg för två av sina sockenmän, Johan Månsson och Erik Persson, att dessa förhållit sig ärligen och försvarligen i hans församling.

och finska hamnar och hemmahörande i Söderköping. I vår bottniska handelvärld ett par år senare gjorde det omöjligt för andra än stockholmare och åbo-bor att segla norr om linjen Åbo-Stockholm, tynade denna handel bort. Totalt omfattade 1615 års söderköpingsexport 70 fartygslaster.

Danzig och de livländska hamnar, med vilka Söderköping underhållit livliga förbindelser före inbördeskriget 1598, lyste 1615 med sin frånvaro. Eftersom Sverige nu var i krig med Polen, var svenska handelsmän bannlysta från dessa.

Vilka bar upp utrikeshandeln i Söderköping?

I 1615 års utrikeshandel deltog bortåt 60 söderköpingsbor, de flesta dock blott med någon enstaka last. Också ett totalt andra svenskar fanns med, från bl a Linköping, Vadstena och Skövde. Dessa liksom Söderköping tillhörde hertig Johans öst-västgötska furstendöme. Hertigen eftersträvade systematiskt att föra ut överskottsprodukterna från hertigdömet via de båda östgötska sjöstäderna Söderköping och Norrköping. Han till och med projekterade en kanal mellan Vättern och Norrköping. Han till och med inriktning av handeln. Sammanlagt exporterades 1615 över Söderköping 2.430 tunnor spannmål.

Också åtskilliga ägare till adelsgoods lät skeppa sin spannmål över Söderköping, bland dessa Gabriel Oxenstierna, herre till Kåreholm på Vikbolandets sydöstra hörn. 397 tunnor gällde det för honom, medan herren till Idingstad, Jöns Nilsson Jakobsköld, lät skeppa 325.

På andra plats bland exportprodukterna 1615 kom hudar och skinn. Här spelade den omfattande uppfödningen av oxar i framförallt Ringarums socklen en huvudroll – och blev en förutsättning för Söderköpings och Valdemarsviks under 1600-talets uppväxande läderindustri.

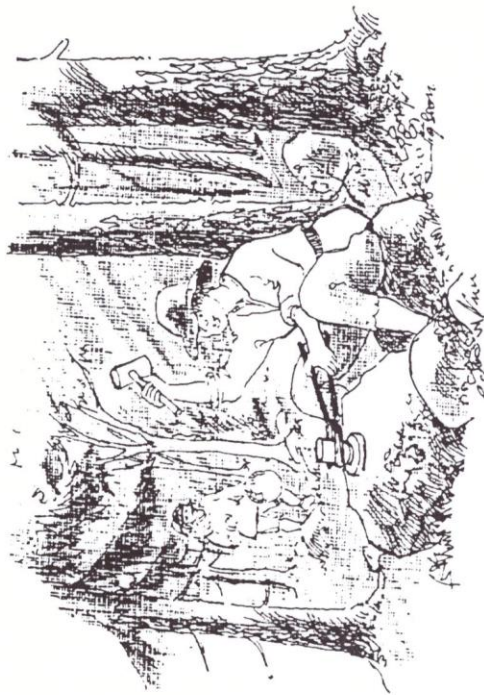
Falskmyntning med stulna stamper

Under åren 1612 till 1618 drevs i hertig Johans regi ett myntverk i Söderköping, lett av myntmästaren David Koll och beläget i västra kanten av det nuvarande brunnsområdet. Under tiden det myntades där, anställdes också ett par lärlingar från orten. En av dessa var Anders Eriksson, född i staden.

När myntverket i samband med hertigens död 1618 flyttades till Stockholm, följde Anders med. Bakom mästarens rygg hade han i Söderköping stulit ett par daler-stampar, när flytningen genomfördes. Kanske kunde dessa någon gång vara bra att ha, torde han ha resonerat.

När han i några år tjänstgjort vid Stockholms myntverk, kom han på okänt sätt över en del plåtsilver. På en avsides belägen plats på Norrmalm satte han igång en egen mynttillverkning. Denna pågick, till dess att en bärplockande pojke på hösten 1624 kom på honom. I förskräckelsen kastade Anders ifrån sig såväl slägg som stamp och en del arbetsredskap, vilka gömdes under en sten. Den bärplockande pojken berättade för sina föräldrar, vad han sett. Rannsaking anställdes på "myntningsplatsen" i skogen samt på Anders' så att säga ordinarie arbetsplats. I ett skåp där anträffades

50 hemmagjorda dalermynt i två askar, för den skyldige en halv förmögenhet. Vid rättegången på Stockholms rådhus den 18 och 26 september 1624 nystades härvan upp. Anders Eriksson dömdes "till galge och gren". Som



alla dödsdomar vid denna tid underställdes också denna kunglig majestäts vars utslag dock icke bevarats till eftervärlden.

Men för den händelse Anders bedömdes skicklig i sitt "ämbete", torde han ha benådats till livet efter ett passande kroppsstraff. Utövarna av ett bristyrke som myntpräglarens var alldeles för värdefulla att hänga. Bättre då att efter lämplig bestraffning behålla dem vid myntverket.

Häktad för otidigt sänglag

I sakristian till St Laurentii kyrka avgjordes den 23 november 1681 ett inriktat ärende. Sämmsmakardrängen Johan Wellamsson Döhr hade avlat tvillingar med Karin Trulsdotter. Eftersom båda var ogifta, rörde det sig om otidiga sänglag, som man då uttryckte saken.

I den goda lutherska moralens namn borde förbindelsen legaliseras med äktenskap. I sådant syfte hade församlingens prästerskap flera gånger haft samtal med båda parter. Men sämmsmakardrängen ville inte höra talas om äktenskap.

Även domkapitlet i Linköping hade sökt förmå Johan att ta skeden i vacker hand. Men i stället för att ge vika hade denne talat högst förklarande om såväl konsistorium som församlingspräster.

Ett sista försök

För ett sista övertalningsförsök hade kyrkoherden, komministern, borgmästaren och fyra rådmän samlats i kyrkans sakristia. Där nekade nu Johan såväl till att ha ingått någon förlovning med Karin som att han skulle vara

ningsstället i stånd. Betalningen härfor skulle komma in de stadens invånare, borgare eller andra, som ville nyttja vattningsstället.



Beslutet medförde givetvis risk för att en och annan av sparsamhetsskäl sökte sig till ett längre bort beläget vattningsställe, varför övriga skulle få betala så mycket mer. Dessutom måste uppördskontrollen bli besvärlig. Lättare hade varit, om alla kreatursägare deltagit med en viss avgift, inbakad i de årligen uttaxerade boskapspengarna.

Marknadsängen rustas upp

Magistrat och borgerskap hade länge känt behov av att förbättra tillfarterna till stadens marknadsplats öster om staden. I samförstånd beslöts därför den 14 maj 1757 följande åtgärder:

- 1) Marknadsvägen från Ragnhildstullen, mellan Ragnhildsåkrarna och "gärdesängen", allt intill Packhuset, skall till stadens nytta förses med "komliga" broar, stora diken samt erforderlig vägfyllning.
- 2) Gångvägen utmed ån på andra sidan in till Packhuset skall förses med broar, så att man med bekvämlighet, särskilt höst och vår, kan komma fram där.

Kostnader för programmet lovade borgerskapet skjuta till före instundande Eriksmässomarknad.

Plats för vidskepelse

Galgen, galbacken och likresterna där var i äldre tid föremål för mycken vidskepelse. Så t ex trodde många bryggare eller bryggerska, att ölet och mjödet kunde "klaras" bättre, om man lade i några spånor, utskurna från stegen, som ledde upp till galgens rep. En av dessa troende var på 1620-talet tunnbinderskehustrun Beata. Eftersom hon inte gärna själv ville synas hos den förmögne köpmannen Jacob Gröneberg, Kerstin Mårtensdotter, att gå upp dit och skära tre spånor ur stegen. För ändamålet lämnade hon med Beata sade, att hon med spånorna ämnade "klara" en tunna mjöd vilken hon tänkte utminutera under den förestående larsmässan.

Så en uppdagad mellertid. Vid förhör på rådstugan bekände Beata ej allenast, att hon använt ett av spånen för att klara sitt mjöd, utan även att hon stulit alltifrån sin barndom.

Bland de bestulna befann sig också nyntmästaren David Kolls hustru. Hon hade blivit av med ett ärmkläde. Detta hade Beata sålt till Hans glassmästares dotter.

Slutet på historien blev, att Beata fälldes efter gällande Tjuvbalks tredje kapitel. Dess rubrik är talande: "Huru stort brott man skall hänga för eller öron mista". Här är straffsatserna:

Stöldgodsets värde	Straff
Över 1 mark	Hängning
Över 1/2 mark	Slås till "stupan" och mister båda öronen
Över 3 öre	Mister hud (= piskas/frisas) och ett öra
Över 2 öre	Mister hud

Efter utståndet straff skall tjuven jagas ut ur staden. Kvinnliga tjuvar hängdes dock ej. De nedgrävdes i stället levande i jorden, om de stulit för över en marks värde. Så hade säkerligen Beata gjort.

Främlingshat i Söderköping?

Svenska tjärukompaniets ombud i Söderköping kring 1690, Jonas Startling, var gift med en tyskfödd kvinna. Själv beskyldes han av handelsmän i Söderköping för att ägna sig åt köpenskap utöver vad han såsom ombud för kompaniet hade rätt till. Vad värre var, hans hustru förföljdes för att hon var en främling. I en skrivelse till landshövding Erik Lovisin begärde han därför skydd. Denne beordrade magistraten i Söderköping att "forderligast" (= snarast möjligt) undersöka saken och därefter avge rapport. Denna har tyvärr icke bevarats. Må vi likväl hoppas, att förföljelserna nu upphörde.

Nitisk tullnär fick uppläxning

På hösten 1623 anlände till Söderköpings hamn ett parti importerat vete, adresserat till en stockholmsköpman, Anders Haraldsson. Denne hade på sommaren 1622 gjort kronan stora varuleveranser och härför blivit lovad betalning i vete. Då kronans uppbörder i detta sädesslag för 1622 ej räckte till, måste vetepartiet upphandlas i utlandet. Då det av handlingarna vid skeppets ankomst icke direkt framgick, att partiet införts för kunglig majestätis räkning, tog tullnären, Didrik Boiesson, det säkra före det osäkra och krävde tull. När Anders Haraldsson vägrade betala sådan, belade Didrik så stor summa pengar med kvarstad, att den motsvarade det taxerade tullbeloppet. Stockholmarens hänvände sig omgående till "kammaren" (= kammarkollegiet, nutidens finansdepartement) med begäran om rättelse. En sådan kom också.

Den 27 november 1623 relaterades händelsen av kammaren för Östergötlands stathållare, Lindorm Ribbing. Då vetet, hette det, är kunglig majestätis gods, undrar vi "storligen", varför det tullbelags. Det borde ho-

Stortjuv fångad

En stortjuv fångades i februari 1631 i Söderköping. Han hade stulit på åtskilliga ställen på Vikbolandet och i Norrköpingstrakten, bland annat kreatur, spannmål och kläder. I "Söderköpings kloster" hade han lagt sig till med sju lispund (ca 60 kg) färsk fisk, 24 mark (ca 12 kg) talg, ½ lispund smör (ca fyra kg).

Under stölderna hade han, ryttaren Mats Nilsson från Norra Möre i Kalmartrakten, haft med sig två kumpaner. I Söderköping hade han dessutom lägrat en gift och en ogift kvinna.



Vidare hade han slagit en skärkarl i huvudet och rövat ifrån denne ½ lispund färsk fisk. Också skolmästarens lada hade hemsökts och mist ett parti spannmål. Från Israel Perssons skuta hade tackel stulits. En av kumpanerna hade också gripits och befanns vara identisk med Nils Björnsson, son till en borgare i Söderköping.

Eftersom majoriteten av stölder företagits på Vikbolandet, remitterades ärendet dit. Domen avkunnades av lagläsaren Anders Svensson till Rödsten och löd på "galge och gren". Skogsbygalgen i Kuddby blev således slutstation för såväl Mats som Nils.

Stenkastning från orgelläktaren

Användag jul 1692 hände sig mitt under högmässopredikan i S:t Laurentii, att stenar kastades ned från orgelläktaren och hamnade i huvudet på Nils Gubbe, som i anledning härav skrek till och ropade högt uppåt läktaren. Kyrkoherden avbröt sin predikan för att säga till Gubbe att hålla tyst. När kyrkorådet för utredning samlades i sakristian den 16 januari 1693, kom det rätta förhållandet fram. Orgeltramparen, som var huvudvittnet, tillfrågades om vilka gossar, som funnits på läktaren under den aktuella högmässan. Svaret blev: Ett stort antal. Genom förhör med flera av dessa kom det fram, att Herman Olofsson var den skyldige. Kyrkorådets beslut blev att låta pojken välja något av följande tre straffalternativ:

tre daler kopparmynts böter, en kanna nattvardsvin till kyrkan eller sittning i (skam)stocken under en högmässa. Vilketdera han föredrog, vet vi ej.